

Toplumsal Varoluş ve Anarki

Ömer Naci Soykan

199?-200?

Yunanca bir sözcük olan anarki (anarkia), sözlük anlamıyla “yöneticisizlik” demektir. Bir toplum yaşamı kuramı olan anarkizm, tek kişi istencini biricik yetkili olarak tanır. Hiçbir toplumsal hukuk düzeninin, devlet düzenini, yönetim kurumlarını reddeder. Ama kaba kuvvetin geçerlikte olduğu vahşi hayat tarzı dışında böyle bir toplum, tek kişi istençlerinin uyumu demek olan bir ortak istencin, ortak aklın varlığı kaçınılmaz olacaktı. Bu ise anarkizmin , kendi karşısına, yönetim düzenine tekrar dönüşmesi demektir. Böylelikle anarkizm, kuramsal olarak kendi içinde çelişkili(!) bir görünüm sunar.

Toplumsal Varoluş’.-Bu kavramı,hiçbir ön temellendirme yapmaksızın kullanmaya izinli olmayı dilerim. Yazının sonuna gelindiğinde de başkaca bir temellendirmenin istenmesine gerek kalmayacağını umarım. Yine de ondan neyi anladığım ısrarla sorulacak olursa,tatmin edici olmamakla birlikte ,bir iki söz edecek durumda olduğumu bildirmek isterim:Canlıların,özellikle insanların sürekli bir arada bulunuşuna,bilindiği gibi ‘toplum’ adı verilir.(Bizi burada yalnızca toplumu ilgilendiriyor._Bu bir arada oluştan meydana gelen maddesel ve tinsel tüm kurumlar,tüm fenomenler de aynı ‘toplum’ kavramı içinde yer alırlar. Böylece ‘toplum’ insan tekinden bağımsız,özerk bir yapı karakterinde ortaya çıkar. Bu yapı son derece karmaşıktır ve adeta iç içe geçmiş bir ağ gibi örülüdür. Onun bu karmaşık özerk yapısallığı, bazen ondan sanki isteyen,belirleyen,buyuran,etken bir özne olarak söz edilmesine bile izin verir. Tüm ergenliği ile toplumun bu özerkliği ,onun belli bir yapılaşa oluşuma,varoluşuna sahip olduğu düşüncesini bize esinlemiş oldu. Böylece biz de bir ‘toplumsal varoluş’ kavramından söz etmeyi uygun bulduk.

Toplumsal varoluşun sınırları ,tıpkı bir bahçeyi çepeçevre sarmış bir çit gibidir. Çitin üstünden yada parmaklık aralarından geçilir,ama yine de o çit olarak kalır. Ayrıca kurallı geçişler için çitin kapıları vardır. Çit iğretilemesiyle somutlaştırdığımız toplumsal varoluş sınırları,coğrafi ve kültürel diye iki gurupta toplayabileceğimiz tüm fiziksel-tinsel nedenlerin belli-belirsiz bir miktarı tarafınca çizilmiş olup,zaman içinde gerek coğrafi-niceliksel ,gerek kültürel niteliksel değişikliklere uğrar. Bazen de toplumla birlikte sınırında oradan kalktığı görülür. Dünyadaki tüm toplum sınırları,toplumun kalması koşuluyla,her iki bakımdan bile ortadan kalktığında-insanlık ütopyası-toplumsal varoluş sınırları yok olmaz. Bu kez sınır, tek bir toplum olmuş olan dünyanın çevresini çevreler. Çünkü sınır,daima,yalnızca içine aldığını dışındakilerden ayırıcı bir işleve değil,aynı zamanda içine aldığını kuşatarak,içinde bir arada tutucu bir işleve sahiptir. Böylece toplumsal varoluş kaldığı sürece,onun sınırları da daim kalıcı olur.

Toplumsal anarşizm bu çelişkili yapısı, anarkist kişiliğinde “trajik olan” olarak ortaya çıkar. “Trajik olan”, iki yüksek değerın insan tekinde bir çatışma, zıtlık, gerginlik durumunda olması demektir. Silahsız-eylemli anarşist, eylemini sanat, felsefe ve hatta bilim gibi kültür öğeleriyle, onları araç yaparak gerçekleştirir.

Anarkist bir ikilem içinde olduğunu bilir. O, toplumsal varoluşa, bunun her tür görünüşüne, yine aynı varoluşun kendisine sunduğu maddesel-tinsel olanaklara karşı çıkışının kesin bir zaferle sonuçlanmayacağını bilincindedir. Sonunda yitireceğini(?) bile bile, yine de isteyerek savaş açması bakımından anarkist, bize Don Kişot tipiyle görünür. Aslında onun için önemli olan kesin zafer değil, bu savaşta cephe kazanımıdır. O, kendine şunu söyleyemez:” Sonunda savaşı yitirecek olduktan sonra, ele geçirdiğim cepheanelerin ne önemi var!” daha düşünceyi kafasından siler ve o yoluna böylece devam eder. O bilir ki, kılı kırk yarıcı düşünmenin, yaşamı güdük ve kötürüm kılması için insan dünyaya gelmemiştir. Öte yandan, anarkistin savaşı sonunda yitirdiği düşüncesi de bir anlamda doğru değildir. Zira, böyle bir savaş veren kimsenin, adı örneğin Nietzsche olan belli bir kişi tarafından, sonunda yıkmak istediği kültürün yapıcı ögesi olarak ulaşmış olur.

Bu bağlamda önemli saydığım son bir nokta da şu: Söz konusu çayışmada iki yandan yalnızca biri, yani toplumsal varoluş örgütlüdür. Bir kültür anarşisti asla örgütlü olamaz: o daima tek kişidir! Anarkist, ayaklanışını iki kişi olarak yapmaya kalksa, kendi varoluşuyla çelişmiş olur. Onun trajikliği ve kahramanlığı biraz da bu yalnızlığındadır.

Her toplumsal varoluş kendi kaldırabileceği kadar anarkisti bünyesinde barındırır. Onun güvenlik sisteminin kaldırmayacağı o anarkisti dışlar.

Anarşist Kütüphane

Ömer Naci Soykan
Toplumsal Varoluş ve Anarki
199?-200?

21.07.2022 tarihinde şuradan alındı: kronk7.tripod.com
Dış Mihrak'ın Notu: Doç.Dr. Ö.Naci SOYKAN'ın Felsefe Dergisi'ndeki yazısından kısaltılarak alınmıştır.

tr.anarchistlibraries.net